

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Isagoge Sive Introductio Ad Vitæ Spiritualis
Perfectionem, Omnibus tam Regularibus, quàm Clericis
Sæcularibus, Confessariis, Concionatoribus, & Animarum
Pastoribus perquàm utilis, & specialiter ...**

Herlet, Johann Georg

Sulzbaci, Anno MDC.XCIII.

§. 11. De mediis ad obtinendam & exercendam charitatem proximi
necessariis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37853

S. II.

*De medijs ad obtinendam & exercendam
charitatem proximi necessarijs.*

309. **I**mprimis valent & necessaria sunt pro cha-
 ritate proximi, quæ supra attulimus pro
 obtinendâ Charitate Dei, scilicet virtus *Humi-*
lilitatis: nam *inter superbos semper jurgia sunt.*
Proverb. 13. Item virtus *Paupertatis*: quia *me-*
um & tuum, frigidum illud verbum, quidquid
est malorum, in vitam nostram invehit innume-
raq; gignit bella; ut inquit S. Chrysoftomus
orat. de S. Philogonio tom. 3. Tertiò mortificatio
 passionum *Tristitiæ & Iræ*: nam tristitia homi-
 nem reddit suspiciosum, morosum, impatien-
 tem difficilem & molestum. Ira verò & indig-
 natio lites suscitât & contentiones. *Vir ira-*
cundus suscitât rixas: qui patiens est, mitigat
suscitatas. *Proverb. 15.* Quartò necessaria est,
 mortificatio & abdicatio proprii iudicii; ut non
 pertinaciter adhæreamus propriæ sententiæ,
 quasi nobiscum solis habitet sapientia; Sed alijs
 lubentes cedamus, etiam totam litem & cau-
 sam, si contentiosius nobiscum digladiari velint;
 uti benè monet Lanspergius *in speculo Christia-*
ne perfect. c. 5. Excipe, nisi cessio nostra præju-
 dicaret Divino honori aut proximo scandalum
 generaret. Quod si verò contendere nobis
 placuerit cum alijs, id non faciendum est ver-
 bis, sed religiosis operibus: *Elaborate potius,*
ut inter vos contentione laudabili ac meliore &

Ty 3 mulatione

mulatione certetis, quis vestrum in opere Dei promptior, quis in oratione ferventior, in lectione sollicitior, in castitate purior, in sobrietate parcior, in corpore honestior, in corde sincerior, in ira mitior, in mansuetudine moderatior, in risu ravior, in gravitate fundatior, in charitate sit jucundior; inquit Eusebius Emisenus homil. 9. ad Monachos. Hæc enim contentio pia Angelos lætificat, & proximos ædificat. Quintò mortificandus est amor proprius. Quia cum is non aliud quærat, quàm utilitatem propriam, commoditatem & interesse, nequit stare cum charitate proximi, quæ non querit, quæ sua sunt 1. Corinth. 13.

Sextò corrigenda in nobis sunt ea omnia, quæ meritò aliis possunt displicere, & conversationem nostram illis reddere odiosam, difficilem, & molestam; cujusmodi sunt mores inurbani & agrestes. *In incessu, statu, habitu, & in omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cujusquam offendat aspectum; inquit Regula c. 6. Et statuta distinct. 1. c. 20. Sint in communi conversatione benigni, atq; modesti, in animi relaxatione cum Religiosâ moderatione & gravitate læti. Item c. 22. facies sit serena, & hilaritatem potius exhibeat, quàm tristitiam. Omnes mores suos accuratè componant, ut nihil sit torvum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inverecondum. Imprimis autem ad mutuam charitatem excitandam & fovendam juvant verba suavia & placida; Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos; inquit Ecclesiasticus c. 6. Et*

6. Et *favus mellis, composita verba, dulcedo anima, sanitas ossium. Proverb. 16. Undè Eccli. 20. dicitur: Sapiens in verbis se ipsum amabilem facit.* Et Apostolus hortatur *Coloss. 4. Sermo vester semper in gratiâ sale sit conditus.* Quemadmodum de Christo legitur *Luc. 4. Mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius.*

Septimo charitatem proximi mutuam promovet exterior significatio benevolentia per actiones tales, quibus aliis ostendimus & declaramus, quod eos magnificamus: cujusmodi signa externa & indicia benevolentia præscribit Apostolus *Roman. 12, dicens: Charitate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem prævenientes. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Et *Philipp. 2. Idem sapiatis. eandem charitatem habentes; unanimes, id ipsum sentientes; nihil per contentionem, neq; per inanem gloriam; sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes; non quæ sua sunt, singuli considerantes, sed ea, quæ aliorum.* Qui enim honore alterum prævenit; eo ipso significat, quod illum honore dignum æstimet, & benè erga ipsum sit affectus in animo; adeoq; alter in seipso similiter accenditur amore erga se amantem; juxta illud tritum *S. Chryostomi homil. 13. ad popul. Vis amari ama.* Eundem effectum habet laudatio & commendatio proximi absentis in eo, in quo est laude dignus; & honorifica de ipso sermocinatio, famæq; illius contra obtrectatores

defensio; Sicut ait ibidem Chryostomus: *non laudari? lauda alium.*

Octavò ad charitatem proximi conservandam necessarium est, ut è congregatione tanquam pestis eliminentur verba illa; *talis hoc de te dixit*, sivè ut abstineamus à garrulitate illà, quã alteri etiam sine malâ intentione manifestamus, quæ tertius contra eum dixit. *Audisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te; fidens, quoniam non te dirumpet;* inquit Ecclesiasticus c. 19. *Nam lingua tertii multos commovit. Et susurro multos turbabit pacem habentes c. 28.* Vide plura superius de *conversat. charitativâ.*

310. Nonò ad salutem proximorum promovendam efficax remedium est modestia externa, & vita exemplaris; sicut testatur Concilium Tridentinum sess. 22. de Reform. c. 1. *Nihil est, quod alios magis ad pietatem & Dei cultum assidue instruat, quàm eorum vita & exemplum qui se Divino ministerio dedicârunt. Quapropter sic decet omninò Clericos in sortem Domini vocatos vitam moresq; suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisq; omnibus rebus nil nisi grave, moderatum, ac Religione plenum præ seferant; levia etiam delicta (quæ in ipsis maxima essent) effugiant: ut eorum actiones cunctis afferant venerationem.* Undè S. Paulus 2. Corinth. 6. monet, *ut in omnibus exhibeamus nosmet ipsos sicut Dei ministros, in castitate, in suavitate, in charitate non fictâ, in verbo veritatis; nemini dantes ullam offensio-*
nem;

nem; ut non vituperetur ministerium nostrum.
 Et Philipp. 4. Modestia vestra nota sit omnibus
 hominibus. Quaecunq; sunt vera, quaecunq; pudica,
 quaecunq; iusta, quaecunq; Sancta, quaecunq; amabilia,
 quaecunq; bona famasi qua virtus, si qua laus disciplina,
 hac cogitate, hac agite. Sic de S. Ephrem refert
 Gregorius Nyffenus in eius vita; Nullus erat tam
 impudens, qui non intuens eum rubore perfunderetur,
 seq; ipso melior & modestior fieret. De S. Luciano
 etiam martyre scribitur in eius vitâ, quod solâ
 oris modestiâ homines feros & paganos perduxerit
 ad cultum veræ Religionis. Tunc ergo fructuosa erit
 concio & exhortatio presbyteri, si prius ipse fecerit,
 & exemplo suo factibile demonstraverit, quod populum
 docuerit. Sicut de Christo ait Lucas Act. 1. *Cæpit
 Jesus facere & docere.* Neq; ad officium prædicationis
 admitti debet, qui non prius se ita perfecit, ut vitam
 suam Auditoribus tanquam exemplar perfectionis
 proponere possit, & cum Apostolo dicere: *Imitatores
 mei estote, sicut & ego Christi* 1. Corinth. 11.

311. Decimo ad salutem animarum procurandam
 prærequiritur *virtus studiositatis*, quâ excussâ
 omni negligentia & torpore incumbamus totis
 viribus in hoc, ut notitiâ acquiramus sufficientem,
 & competentem scientiam rerum Theologicarum,
 tam pro instructione aliorum, & exhortatione ad
 perfectionem pro cuiuslibet statu & conditione,
 quàm pro administratione Sanctissimorum
 Sacramentorum. Et quidem de scientiâ necessaria
 ad instructionem & prædica-

dicationem intelligitur illud *Malach. 2. Labia
 Sacerdotis custodient scientiam; & legem requi-
 rent ex ore eius.* Sacerdotes enim in prædican-
 do & docendo vices agunt Episcopi; à quo re-
 quirat Apostolus *ad Titum. 1. Ut potens sit ex-
 hortari in doctrinâ sanâ, & eos, qui contra-
 dicunt arguere.* Unde in *Sacerdotis pectore Ra-
 tionale est, & in rationali doctrinâ & veritas
 ponitur, ut discamus sacerdotem doctum esse de-
 bere;* ait S. Hieronymus in *Malach.* Et *Epist.
 ad Nepotianum. Divinas Scripturas sæpius le-
 ge. Imò nunquam de manibus tuis sacra lectio
 deponatur. Disce, quod doceas. Obtine eum,
 qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem;
 ut possis exhortari in doctrinâ sanâ. Nam quo-
 modo excusari posset inscitia in eo, qui se magi-
 strum infantium & insipientium profitetur? ig-
 norans utiq; ignorabitur, imò & multos ignora-
 re faciet, & ignorari;* ait S. Bernardus in *de-
 clamat. super ecce nos reliquimus omnia.* De
 scientiâ verò ad Sacramentorum administratio-
 nem necessariâ, satis etiam constat, quod debe-
 at esse *maxima;* si enim ignorantia damnanda
 est & detestabilis, ac summoperè noxia in ju-
 dice sæculari; quanto magis in iudice spiritua-
 li exitialis erit? *meminerit confessarius, se Ju-
 dicis pariter ac medici personam sustinere, ac
 divina Justitiæ simul & misericordiæ ministrum
 à Deo constitutum esse; ut tanquam arbiter in-
 ter Deum & homines, honori Divino & anima-
 rum salutis consulat.* Ut ergò rectè judicare
 queat, discernens inter *lepram & lepram,* &

tan-

tanquam peritus medicus animarum morbos
 prudenter curare, & apta cuiq; remedia appli-
 care sciat; quantam potest maximam ad id
 scientiam studeat sibi comparare. Sciat casus
 & censuras sedi Apostolica, & Ordinario suo re-
 servatas. Deniq; hujus Sacramenti doctrinam
 omnem rectè nosse studebit, & alia ad ejus re-
 ctam administrationem necessaria; inquit sum-
 mus Pontifex in Ritu Romano Tit. de Sacra-
 ment. Penit. Cum igitur hæc tanta scientia
 non possit à Religioso vitam activam professo
 acquiri intra spacium tam breve, quod inter
 professionem & Ordinis Sacerdotalis susceptio-
 nem mediat, nisi totum se studiis Theologicis
 impendat; sequitur evidenter, quod non mo-
 dò otium & inertiam fugere, sed etiam omnes
 alias inutiles, & ad finem impertinentes occu-
 pationes seponere debeat, quæ tempus adeo
 pretiosum suffurari, & animum ad vana distra-
 here solent. Undè noster Laurentius Landt-
 meter Commentar. in Regul. S. Augustini c. 4.
 ait: Sanè in Religione, qua instituta est ad præ-
 dicandum, audiendas Confessiones, curam pasto-
 ralem Animarum, certum mihi videtur, non
 satisfacere Religiosum suæ vocationi, si seriò se
 ad studium sacrum non applicet. Ratio est,
 quia tenetur quilibet pro capacitate suâ ac viri-
 bus idoneum se facere ad ea Munia, que pro-
 pria sunt statui illi aut Instituto, quod assumpsit.
 Et habet ea doctrina peculiarem causam in iis,
 qui ex Instituto suo addicantur Beneficiis cura-
 tis. Quia (uti dixit S. Gregorius) ab imperi-
 tis pa-

tus pastoribus Officium pastorale suscipitur in magnâ temeritate.

312. Undecimò, ad profectum in conversione animarum faciendum necessaria est *virtus prudentia*, quæ est *recta agibilum ratio*, juxta Aristotelem 6. *Ethicor.* 5. sive virtus moralis, consulens, judicans, & imperans, quid in singulis circumstantiis pro obtinendo fine nostro fieri debeat. Quamvis enim universim sit verissimum, quod *sublatâ prudentiâ, virtus jam non virtus, sed vitium sit*; ut inquit S. Bernardus *serm. 49. in Cantic.* hoc tamen vel maximè locum habet in actionibus & functionibus vitæ activæ; v.g. in catechizatione rudium, prædicatione verbi divini, correctione peccantium, administratione Sacramenti pœnitentiæ. &c. ita ut non immeritò summus Pontifex in *Rituali Romano* dicat, sacerdotem debere, *quantum potest maximam prudentiam sibi comparare*. Quia *quasi inter bruta animalia petra salus esse debet Sacerdos in populis; curare namq; sacerdoti necesse est, quæ singulis dicat, unumquemq; qualiter admoneat*; ut inquit S. Gregorius *homil. 17. in Luc. c. 10.*

Porro media ad prudentiæ virtutem acquirendam valent sequentia: *Primum* est, ut passionibus & motus nostri Appetitus tam concupiscibilis quam irascibilis perfectè edomemus, & edomitas sub rationis fræno teneamus; nè intellectum, qui est animæ nostræ oculus, excæcantes, vel obfuscantes, impellant nos ad aliquid inconsideratè, præcipitanter & sine præ-

cipi-

impetanter & sine præviâ deliberatione confilioq; aggrediendum.

Secundum est, ut semper in fine cujuslibet magni momenti negotii nos reflectamus ad illius successum; & examinemus, an, quare & quâ ratione in eo à recto tramite aberraverimus, ac qualiter deinceps errorem corrigere, vel præcavere possimus, v.g. correxit quis proximum errantem & delinquentem, sed absq; fructu & illius emendatione; quia tempus aptum non expectavit; hic si post discussionem & examinationem super facto suo deprehendat errorem commissum, & causam successus minùs felicitis; deinceps cautior in corrigendo existet, & occasionem magis opportunam expectabit. Undè S. Franciscus Xaverius in missione Indicâ suos instruebat, ut semper post finitam concionem, Sacramenti pœnitentiæ administrationem, & alias functiones spirituales hujusmodi reflexionem & discussionem instituerent; uti videre est in variis illius epistolis & instructionibus. Hac enim ratione *consilium futuri venit ex præterito*; uti notat Seneca lib. 12. epist. 48. Nam etiam *pecora vitare norunt, quæ se læsisse cognoscunt; itinera illa non repetunt, ubi in joveam corruerunt; tenaces laqueos avis capta declinat*; inquit Isidorus lib. 4. Epistolar.

Tertium est, ut ad aliorum etiam actiones, & successus earundem respiciamus, atq; ex iis discamus, qualiter nos in simili negotio gerere debeamus. *Felix, quem faciunt aliena pericula*

cula

cula cautum! canit Poëta. Et Bonum est in alieno malo fugienda intueri; ut ait Seneca in Proverb. Nam ruina precedentium docet posteros; & cautio est semper in reliquum lapsus anterior; ex vitio enim alterius sapiens emendat suum; & ignavus nimis est, qui post exemplum invenitur incautus. Scopulus ille vitandus est, ubi alter offendit; inquit Isidorus supra.

Quartum est, ut in rebus magni momenti petamus consilium à viris prudentibus & expertis; Sicut monet Scriptura Tob. 4. Consilium semper à sapiente perquire. Nam qui sapiens est, aut esse vult, audit consilia. Proverb. 12. Quinam verò sint illi sapientes, à quibus flagitandum est consilium, declarat Job. c. 12. dicens: In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia. Quod si tales non adsint, melius est etiam alios juniores consulere, quam sine omni consilio procedere; quia sæpè vilis quispiam & abjectus invenit, quod magnum & sapientem præterit; ut inquit S. Chryostomus homil. 9. de Laudibus S. Pauli. Et ut habet proverbium: Quandoq, olitor est opportuna locutus.

Quintum est, ut frequenter cum viris prudentibus agamus & conversemur; juxta illud monitum Eccli. 6. Si videris sensatum, evigila ad eum; & gradus ostiorum illius exerat pedes tuus. Nam qui cum sapientibus graditur, sapiens erit. Proverb. 13. Et Eccli. 8. Ne despicias narrationem presbyterorum sapientum, & in

pro-

proverbiis eorum conversare; ab ipsis enim disces sapientiam.

Sextum est, ut semper maturè ante quodlibet magni momenti negotium præmeditemur, an & quid indè utilitatis sequi possit; & quâ ratione pertractandum sit, ut ad felicem exitum perducatur; quæ difficultates & gravamina accidere, & ejus expectatum successum impedire possint &c. Ita enim monet Ecclesiasticus c. 32. *Fili, sine consilio nihil facias; & post factum non pœnitebis.* Nam qui agunt omnia cum consilio, reguntur sapientiâ. Proverb. 13. *Et astutus omnia agit cum consilio;* uti dicitur *ibidem;* ubi per consilium intelligitur deliberatio, præmeditatio, & consultatio, quam quis secum adhibet ante operis inceptionem: nè quid non provisum accidat; & illum stultorum vocem extorqueat: *non putabam.*

Septimum est, ut probè noscamus indolem, naturalem complexionem, aut diuturno usu introductam inclinationem nostram, vires, talenta, & facultates tum corporis, tum animi: nè plus oneris nobis imponamus, quam ferre possimus; aut nè talia munia affectemus aut suscipiamus, quibus obeundis vires & talenta non suppetunt; aut in tali loco, occasione, vel societate commoremur, in quâ propter vehementem naturæ nostræ inclinationem periclitari sit necesse. Undè priscum illud Philosophorum adagium: *Nosce te ipsum;* metire & experire vires tuas; num oneri ferendo sint pares. Qui enim plenam sui ipsius cognitionem habet, facilius

cilius dispicit, quæ ipsi mediâ ad finem suum
 obtinendum convenient, & quæ disconvenient,
 Octavum est, ut prudentiam à Deo Bonorum
 omnium datore instanter & enixè postulemus;
 sicut monet S. Jacobus in epistolâ suâ canon. c. 1.
 dicens: *Si quis vestrum indiget sapientia, pos-
 tulet à Deo, qui dat omnibus affluenter; &
 non improperat; & dabitur ei.* Undè Sapient.
 7. dicitur: *Invocavi, & venit in me spiritus
 Sapientia.* Et Psalm. 118. ait David ad Deum:
Super inimicos meos prudentem me fecisti.

Atq; hæc de perfectione, quæ est charitas er-
 ga Deum & proximum, deq; mediis ad eam per-
 tingendi sufficiant. Qui enim in his impigrum
 se exhibuerit, & Divinæ gratiæ conperatus fue-
 rit, is procul dubio crescet in virum perfectum.

Collegio Societatis Jesu paderb
 FINIS.

1697.

Regi sæculorum immortalis, invisibili, soli
 Deo honor & Gloria in Sæcula Sæ-
 culorum. Amen. I. Ti-
 moth. 1.

